

Article Information

Article Type: Research Article

This article was checked by iThenticate.

Doi Number: <http://dx.doi.org/10.17121/ressjournal.3137>

ArticleHistory:

Received

03/01/2021

Accept

15/03/2022

***Available
online***

15/03/2022

DETERMINING THE REASONS FOR SECONDARY STUDENTS' REASONS, POSSIBLE NEGATIVE CONSEQUENCES, AND FACTORS THAT MAY REDUCE THE ABSENTEEISM

ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN DEVAMSIZLIK YAPMA NEDENLERİ,
OLASI OLUMSUZ SONUÇLARI ve DEVAMSIZLIĞI AZALTABİLECEK
FAKTÖRLERİN BELİRLENMESİ¹

Fatih YILDIZ²

Abstract

The primary objectives of the schools are; is to prepare students for the future by creating a basis for students to realize themselves. One of the prerequisites for schools to achieve their goals is to have students at school and to ensure their attendance at school. However, "student absenteeism" is among the leading problems of schools today. This study, which was carried out to develop suggestions for solutions by determining the students' views on the reasons for absenteeism, was carried out in the phenomenological study pattern, which is one of the qualitative research models. The study group of the research consists of 20 secondary school students who are enrolled in secondary schools in Ünye district of Ordu province and who are absent for more than 15 days. Students' absences are based on e-Okul (School Management Information System) records for the 2019-2020 academic year. In the research, semi-structured individual interview form prepared by the researcher was used as a data collection tool. Depending on the data obtained from the participant answers; The reasons for absenteeism were determined as Family, Student, School Administration, Teacher, Health Problem and Environmental factors. Among these factors, it was concluded that the density was due to the student (individual) and that the students explained this situation with the statements "I am bored, I cannot have fun". Regarding the negative consequences of absenteeism, it was found that students could not direct the future and meet social expectations. In addition, students' answers to reduce absenteeism; It points out that it may be effective for students to be enrolled in the type of school that they will adopt and believe they can be successful in, positive interaction among peers, and more social, cultural and sports activities in schools.

Keywords: Absenteeism, student absenteeism, reasons for absenteeism.

¹ Bu makale 2019-2020 akademik yılında Tezsiz Yüksek Lisans programı esnasında hazırlanan bitirme projesi kapsamında toplanan verilerden üretilmiştir.

² Milli Eğitim Bakanlığı, Öğretmen, fatihyildiz76@hotmail.com, 0000-0002-5640-5395

Özet

Okulların öncelikli hedefleri, öğrencilerin kendilerini gerçekleştirebilmelerine zemin oluşturarak öğrencileri geleceğe hazırlamaktır. Okulların hedeflerini gerçekleştirebilmelerinin ön koşullarında birisi de öğrencilerin okulda bulunması, öğrencilerin okula devamlarının sağlanmasıdır. Bununla birlikte “öğrenci devamsızlığı” günümüzde okulların önde gelen sorunları arasında yer almaktadır. Devamsızlık nedenlerine ilişkin öğrenci görüşlerini belirleyerek çözüme dönük öneriler geliştirmeye yönelik gerçekleştirilen bu çalışma, nitel araştırma modellerinden fenomenolojik çalışma deseninde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Ordu ili Ünye ilçesindeki ortaöğretim okullarında kayıtlı ve 15 günden fazla devamsızlığı bulunan 20 ortaöğretim öğrencisi oluşturmaktadır. Öğrencilerin devamsızlıklarında 2019-2020 eğitim öğretim yılı e okul kayıtları esas alınmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış bireysel görüşme formu kullanılmıştır. Katılımcı cevaplarından elde edilen verilere bağlı olarak devamsızlık nedenleri, Aile, Öğrenci, Okul Yönetimi, Öğretmen, Sağlık Problemi ve Çevresel faktörler olarak saptanmıştır. Bu faktörler arasında yoğunluğun öğrenci (bireysel) kaynaklı olduğu ve bu durumu öğrencilerin “sıkılıyorum, eğlenemiyorum” ifadeleri ile açıkladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Devamsızlığın neden olabileceği olumsuz sonuçlara ilişkin olarak öğrencilerin geleceğe yön verememe ve toplumsal beklentileri karşılayamama gibi sonuçlar doğurabileceği bulguları elde edilmiştir. Ayrıca devamsızlığın azaltılabilmesine yönelik olarak ise öğrenci cevapları, öğrencilerin benimseyecekleri ve başarılı olabileceklerine inandıkları okul türüne kayıtlı olmalarının, akranlar arası olumlu etkileşimin olmasının ve okullarda sosyal kültürel ve sportif faaliyetlerin daha fazla olmasının etkili olabileceğine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Devamsızlık, öğrenci devamsızlığı, devamsızlık nedenleri.

GİRİŞ

2000’li yılların başından itibaren bilgi ve teknoloji alanlarında görülen hızlı değişim ve gelişmelerin bireysel tercihleri ve öncelikli ihtiyaçları önemli ölçüde etkilediği söylenebilir. Bireysel bazlı bu değişimler aynı ölçüde toplumsal yaşam alanlarına da yansımaktadır. Toplum ve ulus olarak ortaya çıkan gelişmelere uyum sağlamak ve hatta gelişmelere yön verebilmek ülkelerin elde etmek istedikleri refahı sağlamak için ön koşul niteliğindedir. Bu sebeple ilişkili biçimde; gelişmekte olan ülkelerin gelecekle ilgili eğilimleri beşerî sermayeye daha fazla yatırım yönündedir ve tüm ülkeler; eğitimin niteliğini ve seviyesini yükseltmek için çalışmalarını yoğunlaştırmaktadırlar (Taş ve Yenilmez, 2008). Eğitim örgütü olarak okulların; bireyin gelişimine dönük eğitim ve öğretim faaliyetlerinin uygulama alanları olması öne çıkan algı ise de bireylerin kişisel gelişimlerinin sağlanmasıyla birlikte dolaylı biçimde toplumsal yaşam alanına olumlu katkıları olduğu gözden kaçırılmamalıdır. Daha yalın bir ifadeyle; okulda gerçekleştirilen eğitim öğretim etkinliklerinin sadece bireye değil topluma dönük faydaları söz konusudur.

Toplumların sosyoekonomik ve insani gelişmişlik endeksinin artması zorunlu eğitim çağ nüfusunun sahip olduğu niteliklerin sergilenebilir olması ve sonucunda elde edilen fayda ile ilişkilidir. Umulan bu faydanın elde edilmesi bireylerin kendilerini geliştirebilmeleri ile mümkün olacaktır. Bu duruma kaynaklık edecek yapı ise bireylere sunulacak okul/eğitim hizmetleridir. Tüm bunlar çerçevesinde bireylerin bu sürecin içerisinde yer almaları, özetle öğrencilerin okula devamları oldukça önemli bir konudur. Öğrencilerin okula devam etmeme nedenleri, buna paralel biçimde okula alternatif tercihlerinin saptanması araştırmaya değer öncelikli problemdir.

Öğrencilerin okul saatleri içerisinde öğrenimlerine devam etmek yerine nerede ve ne ile meşgul olduklarının belirlenmesi, bir bulgu olarak problemin çözümüne ilişkin yol gösterici olacaktır. Ayrıca öğrenim çağında olup okulda bulunmaları gerekirken devamsızlık yapan öğrencilerin okula devam etmedikleri zamanlarda kendileri için uygun olmayan riskli ortamlarda bulunmaları muhtemeldir. Uzun ve Kemerli’ye (2019, s. 4) göre ders saatleri içerisinde okul dışı ortamlarda bulunan öğrenciler, formal bir eğitim sürecinden mahrum kaldıkları gibi kendilerine ve topluma zarar verebilecek alışkanlık ve

davranışlara da yönelebilmektedir. Bu nedenle, aynı zamanda ergenlik dönemi risk faktörleri içerisinde bulunan gençlerin, özellikle ortaöğretim kademesinde okula devamlarının sağlanması oldukça önemli görülmektedir” demek suretiyle öğrencilerin okula devamlarının sağlanmasının önemine vurgu yapmaktadırlar.

Okullar iş görüleri yeniden tanımlanırken, sadece bilgi aktaran bir eğitsel ve sosyal bir kurum olarak değil, okulun tüm çevresi için yaşam boyu öğrenme, sürekli hizmet veren bir kütüphaneye, çıraklık-anne-baba eğitim ve toplum merkezlerine (her türlü sosyal, kültürel ve sanatsal faaliyetin gerçekleştirildiği) merkezlere dönüştürülmesini, gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkeler için hayati önem taşımaktadır (Hotoman, 2018, s. 78).

Öğrencilere kazandırılacak bilgi, beceri ve tutumlar Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen ders veya kılavuz kitaplarda geçmekte ve değişen şartlara göre içerik ve kazanım güncellemeleri yapılmaktadır (Kıymaz ve Doyumğaç, 2020). Bireyin ve toplumun gelecekteki konumunun belirleyicisi olan bu bilgi ve beceriler okullarda öğretmenler tarafından belirli bir sistematik içerisinde düzenlenen öğretim etkinlikleri ile öğrencilere kazandırılmaya çalışılmaktadır. Söz konusu kazanımların elde edilebilmesinin ön koşulu öğrencinin okulda ve etkileşimde bulunmasıdır. Okula kayıtlı olmasına karşın birtakım sebeplerle eğitim öğretim sürecine devam etmeme ihtimali ve riski taşıyan başta dezavantajlı gruptakiler olmak üzere çok sayıda öğrenci olduğu söylenebilir.

Türkiye’de yürütülen araştırmalar, ortaöğretime yeni başlayan öğrenciler ile mezun olan öğrenciler arasında %30’luk bir fark bulunduğunu göstermektedir. Başka bir ifade ile ortaöğretime başlayan her 100 öğrenciden 30’unun akademik başarısızlık ya da devamsızlık gibi nedenlerden dolayı sistem dışına çıktığı MEB istatistiklerinden görülebilmektedir. Nitekim Milli Eğitim Bakanlığı “devamsızlık ve okul terklerinin azaltılması” konusunu temel politika olarak; MEB Stratejik Plan, 2014 yılı programı ve 18. Milli eğitim Şurasında ele alarak değerlendirmiş ve eylem planı ortaya koymuştur (Ay, 2014). Eylem planına göre; E-Okul sisteminde devamsızlık ve okul terklerine ilişkin güncel bilgi sağlanarak anında müdahale edilecek ve telafi eğitim programları uygulanacaktır. Bu durum öğrencilerin okula devamlarının önemini ve hatta meselenin bireysel gelişimden daha çok ülkenin ekonomisi ve kalkınmasıyla ilgili olduğunu göstermektedir.

Devamsızlığı, bazı öğrenciler açısından okula yönelik bir takım olumsuz duyguların bir belirtisi ya da yansıması olarak değerlendirebileceğimiz gibi bu durumun tek başına bir neden olmayacağı veya olmayabileceği gerçeğini de görmek gerekmektedir. Okul devamsızlığına sebep birçok faktörün tek başına ya da birkaçının bir arada olması öğrencinin okuldan uzaklaşmasına devamsızlığın artmasına ve nihayetinde sistem dışında kalmasına neden olabileceği gibi daha önemlisi; bu süreç sonunda devamsızlık yapan bu öğrencilerin suça yönelmesi, zararlı alışkanlıklar edinmesi ve toplumsal kabul görmemeleri ve hatta dışlanmaları söz konusu olacaktır (Pehlivan, 2006).

Bu araştırmada, ortaöğretim kademesine kayıtlı öğrencilerin devamsızlık yapma nedenlerinin belirlenmesi, devamsızlığın doğurabileceği olası olumsuz sonuçlarının ortaya konması ve devamsızlığı en aza indirmeye ilişkin çözüm ve önerilerin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda bu araştırma öğrenci devamsızlık nedenlerini belirleme ve çözüm önerileri ortaya koyabilme açısından önem taşımakta ve alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Nitekim konuya ilişkin sınırlı sayıda çalışma olması da araştırmanın önemini artırmaktadır. Öyle ki; öğrencinin okula devamı bireysel ve toplumsal gelişim ve değişim için bu denli önemli iken öğrenci devamsızlığının pek çok nedene bağlı olarak ortaya çıkabilecek olması öğrenci devamsızlığı konusunun daha fazla araştırma konusu yapılması gerekliliğini göstermektedir. Bu sayede bireysel gelişim ve topluma yansıması bakımından oldukça önemli olduğunu ifade ettiğimiz öğrencilerin okula devamlarının sağlanması; olası devamsızlık nedenlerin tespiti ve belirlenen bu nedenlere çözüm önerileri üretilebilmesi hususu açısından öncelikli önemlidir.

Ortaöğretim kademesindeki öğrencilerin devamsızlık yapma nedenlerinin belirlenmesi, devamsızlığın olası olumsuz sonuçlarının ortaya konması ve öğrenci devamsızlıklarının en aza indirilmesine hizmet edeceği düşünülen planlama ve uygulamaların tespitine dönük yürütülen bu çalışmada elde edilecek bulguların problemin çözümüne ilişkin katkı

sağlayacağı umulmakta ve bu yönüyle de çalışma konusunun alan yazı açısından önemli olduğu değerlendirilmektedir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Ordu ili Ünye ilçesindeki ortaöğretim kurumlarına kayıtlı ve devamsızlığı bulunan öğrencilerin okul devamsızlığına dair görüşlerini ve öğrenci devamsızlıklarının farklı açılardan sonuçlarını saptayarak çözüm önerileri getirmeye yönelik bu çalışma, nitel araştırma modellerinden fenomenolojik çalışma deseninde gerçekleştirilmiştir. Nitel yöntemler, nicel araştırma yöntemlerinden farklı bir bilimsel araştırma yaklaşımını ortaya koyar. İkisinde de benzer süreçler olmasına karşın nitel yöntemler metin ve imgesel verilere dayanır ve veri analizinde özgün adımlara ve farklı desenlere sahiptir (Creswell, 2017). Nitel araştırmalarda algılar, anlamlar, olay ve olguların örüntüleri ön plana çıkmaktadır. Bu durum araştırmayı “derin ve ayrıntılı” bir bakış açısı içinde ele alarak daha anlamlı hale getirmektedir. Fenomenolojik desen farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Nitel araştırma insanın kendi sınırlarını çözmek ve kendi çabasıyla biçimlendirdiği toplumsal sistemlerin derinliklerini keşfetmek üzere geliştirdiği bilgi üretme yollarından birisidir (Creswell, 2017).

Çalışma Grubu

Ordu ili Ünye ilçesinde bulunan ortaöğretim okullarına kayıtlı olup 2019-2020 eğitim öğretim yılı e-Okul verilerine göre en fazla devamsızlığı olan öğrenciler arasından belirlenen 20 öğrenci araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Evren olarak kabul edilen Ordu ili Ünye ilçesi devamsızlığı olan ortaöğretim öğrencilerinin devamsızlıklarına ilişkin bilgilere erişim imkanı bulunduğundan çalışma grubu örneklem belirleme sınıflandırmalarından tek aşamalı örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Çünkü evren içerisinde çalışılması düşünülen çalışma grubunun çalışma konusu bilgilerine ulaşılması mümkündür ve tek aşamada belirlenebilecek niteliktedir. Araştırmacının evrendeki kişilerin adlarına erişimi varsa ve araştırmacı evrendeki kişileri doğrudan örnekleme yapabiliyorsa tek aşamalı örnekleme yöntemi daha uygundur (Creswell, 2017, s. 158).

Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubuna dahil olan öğrencilere, yürütülen araştırmanın amacı hakkında ve kişisel verilerin gizli tutulacağı konusunda bilgi verilmiştir. Görüşme formu, farklı bireylerden aynı konu hakkındaki görüşlerini alabilmek amacıyla hazırlanır (Karasar, 2020). Bu görüşme tekniğinin en önemli avantajı sistematik ve karşılaştırılabilir veri sunuyor olmasıdır.

Hazırlanan görüşme formunun inandırıcılığını sağlamak amacıyla form, ilgili danışman akademisyenin incelemesine sunularak son haline getirilmiştir. Bu haliyle form bir öğrenci ile pilot olarak uygulanmış ve görüşme formunun aktarılabilirliği test edilmiştir. Görüşme formunun inandırıcılık ve aktarılabilirliğinin sağlanmasıyla birlikte veri toplama sürecine geçilmiştir. Görüşmelerden elde edilen verilerin amaca hizmet etmesi yani etkili ve verimli olması bakımından ise tutarlık ve teyit edilebilirliği sağlanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmanın çalışma grubuna dahil olan devamsız ortaöğretim öğrencilerden elde edilen veriler herhangi bir düzeltme ya da düzenleme yapılmadan olduğu şekliyle ve katılımcılar DÖ1, DÖ2, ... şeklinde isimlendirilerek kayıt altına alınmıştır. Elde edilen verilerin analizinde içerik analizi tekniği benimsenmiştir. Bu çerçevede katılımcılardan toplanan cevaplar eşleştirilerek araştırma amaçlarına karşılık gelecek şekilde kodlar oluşturulmuş, bu kodlar temalar altında gruplandırılmıştır. İçerik analizi elde edilen verilerin daha yakından incelenmesini ve bu verileri açıklayan kavram ve temalara ulaşılmasını gerektirir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). İçerik analizinde veriler tanımlanmaya çalışılır.

Birbirine benzediği ve birbiri ile ilişkisi olduğu tespit edilen veriler belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilerek yorumlanır (Karataş, 2015).

Nitel araştırmalarda geçerlik-güvenirlik nicel çalışmalardan farklı olarak ele alınır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Nicel araştırmalarda kullanılan geçerlik ve güvenilirlik ifadelerinin yerine nitel araştırmalarda inanılabilirlik, sonuçların doğruluğu ve araştırmacının yetkinliği gibi ifadelerden bahsetmek daha doğru olur (Krefting, 1991; akt. Başkale, 2016). Araştırmada inanılabilirliği sağlamak için çalışma grubu ile uzun süreli etkileşimde bulunulmuş ve veri toplamak için yeterli zaman ayrılmıştır. Ayrıca kullanılan görüşme formunun uzmanca incelenmesi sağlanmıştır.

BULGULAR

Bu bölümünde, araştırmanın genel amacına yönelik gerçekleştirilen içerik analizi ile elde edilen cevapların dağılımları yer almaktadır.

Araştırmanın “Öğrencilerin devamsızlık yapmalarına neden olan etmenler nelerdir?” birinci sorusuna yönelik bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin Devamsızlık Nedenlerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Tema	Kod	f
Aile	Aile Yapısı	1
	Çalışma Zorunluluğu	1
Öğrenci	Sıkılma - Eğlenme İsteği	7
	Özel Öğretim Kurumuna Devam Etme	4
	Psiko-Sosyal Yoksunluk	3
	Akademik Hedefsizlik	2
	Sabah Erken Uyanma Güçlüğü	2
	Akademik Başarısızlık	2
Okul Yönetimi	Haftalık Ders Programı ve Saatleri	4
	Okul İşleyişi ve Yönetici Tutumları	3
	Yetersiz Sosyal Faaliyet	2
	Yetersiz Okul Fiziki Yapısı	1
	Yetersiz Pansiyon Koşulları	1
Öğretmen	Öğretmen Tavrı ve Tutumları	5
	Öğretim Yöntem ve Stilleri	1
Sağlık Problemi	Hastalanma- İyi Hissetmeme	1
	Kronik Rahatsızlık- Covid-19	1
Çevresel	Yanlış Arkadaş Tercihi	3
	Akran Grupları Arası Tehdit-Şiddet	2
	Akran Reddi- Kabul Görmeme	2
	Kız-Erkek Arkadaş İlişkisi	1

Tablo 1’de görüldüğü gibi öğrenci devamsızlık nedenlerine ilişkin katılımcı görüşleri 21 kodda toplanmaktadır. Öğrenci devamsızlıklarına ilişkin öğrenci görüşlerinden ulaşılan bu kodlar, Aile Kaynaklı Nedenler, Öğrenci Kaynaklı Nedenler, Okul-Okul Yönetimi Kaynaklı Nedenler, Öğretmen Kaynaklı Nedenler, Sağlık Problemi Kaynaklı Nedenler ve Çevresel Kaynaklı Nedenler olmak üzere 6 tema altında gruplanmaktadır.

Öğrencilerin devamsızlık yapmalarının sebepleri olarak ifade ettikleri unsurların ağırlıklı olarak “Öğrenci Kaynaklı Nedenler” temasında kümelendiği görülmektedir. Bu tema altında yer alan kodlar arasında ise (f) 7 ile yoğunluğun “Sıkılma-Eğlenme İsteği” düşüncesi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ortaöğretim öğrencileri görüşlerine göre devamsızlık nedenlerinin belirlenmesine dönük yürütülen araştırma verilerinden elde edilen; öğrenci kaynaklı nedenler teması altında ağırlıklı düzeyde “Sıkılma-Eğlenme İsteği” koduna örnek cevaplar aşağıda verilmiştir.

“Okulda sıkılıyorum. Farklı bir şey yok” (DÖ1)

“Eğlenmek. Güzel vakit geçirmek. Sürekli okula gitmek sıkıyor bazen. Arada bir farklılık olsun istiyoruz arkadaşlarla. Başka bir sebep yok aslında” (DÖ3)

“Sevmiyorum okulu. İşte sıkılıyorum yani. Keşke zorunlu olmasa” (DÖ5)

“Çünkü çok sıkıcı, sınıf arkadaşlarım da kafa dengi değil zaten. Onlarla sabahtan akşama kadar zaman öldürmektense sevdiğim insanlarla gezmeyi tercih ediyordum” (DÖ6)

“Bana göre değil okul. İstemiyorum işte okumak. Zaten son sene. Bu sene zaten gidemedik okula uzun zaman. Benim için iyi oldu. Geçen sene falan çoktu devamsızlık. Bu senekiler sayılmıyor. İşte sıkılıyorum dediğim gibi” (DÖ10)

“Gezmek için yani eğlenmek güzel vakit geçsin diye. Hep okul hep okul sıkıcı. Her sabah aynı yani” (DÖ11)

“Sıkılıyorum okulda ben” (DÖ14)

Araştırmanın “Öğrenci devamsızlığının farklı açılardan sonuçları nelerdir?” ikinci sorusuna yönelik bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 2. Öğrenci Devamsızlığının Farklı Açılardan Sonuçlarına İlişkin Dağılım

Tema	Kod	f
Bireysel	Geleceğine Yön Verememe	2
	Öz Saygı Kaybı	1
	Eksik Öğrenme Yaşantısı	1
	Olumsuz-Kötü Alışkanlıklar	1
Aile ve Toplum	Toplumsal Rollerini Gerçekleştirememe	2
	Güven Yitimi	1
	Kabul Görmeme	1
Yasal	Eğitim Sistemi Dışına Çıkarılma	1
	Aileye İdari Para Cezası	1
Ekonomik	Beşeri Sermaye İsrafı	1
	Üretime Dahil Olamama	1

Tablo 2’de görüldüğü gibi öğrenci devamsızlıklarının farklı açılardan sonuçlarına ilişkin öğrenci görüşleri 11 kodda toplanmaktadır. Devamsızlığın farklı açılardan sonuçlarına ilişkin öğrenci görüşlerinden ulaşılan bu kodlar, Bireysel, Aile ve Toplum, Yasal ve Ekonomik olmak üzere 4 tema altında gruplanmaktadır.

Devamsızlık yapmanın farklı açılardan sonuçlarının “Bireysel” temasında (f) 5 ve “Aile ve Toplum” temasında (f) 4, kümelendiği görülmektedir. Bireysel Teması altında (f) 2 değeri ile “Geleceğine Yön Verememe” ile Aile ve Toplum Teması altında (f) 2 değeri ile “Toplumsal Rollerini Gerçekleştirememe” kodlarının yer aldığı görülmektedir.

Ortaöğretim öğrencilerinin görüşlerine göre devamsızlık yapmanın farklı açılardan sonuçlarının belirlenmesini amaçlayan araştırmanın verilerinden elde edilen; bireysel teması altındaki “Geleceğine Yön Verememe” ve aile ve toplum teması altındaki “Toplumsal Rollerini Gerçekleştirememe” kodlarına örnek öğrenci cevapları şu şekildedir:

“Okul bitsin mezun olayım, başka ne olacak zaten. Hani dersler iyi olsa, hani üniversiteye gitsem başka olur da belki oda olmaz nasılsa” (DÖ1)

“Babam şoför. Bende yardım ederim ona. Ehliyet alınca da kendim giderim. Ben üniversite falan düşünmüyorum. Zor benim için. Hevesim yok yani” (DÖ5)

“Başka planlarım var. Çalışmak istiyorum. Kuaförde. İlerde belki kendi yerimi açarım. Hani öyle istiyorum. İnşallah olur” (DÖ10)

“Kendimi kötü hissediyorum. Belki başka okulda falan olurdu. Ne bileyim spor lisesinde falan” (DÖ13)

“2 arkadaşımın kaçtık okuldan. Annemi arayıp beni okula almadılar dedim” (DÖ18)

Bu bulgular göstermektedir ki devamsız öğrencilerin bu durumları kendileriyle ilgili geleceğe dair uygun ve tutarlı hedef belirleyememe gibi sonuçları vardır. Neden sonuç ilişkisinin bir yönüyle de sarmal bir yapıda olduğu söylenebilir. Yani öğrencilerin kendileriyle ilgili uygun ve tutarlı gelecek planlamaları olmaması öğrencileri devamsızlığa yöneltmektedir diyebiliriz. Ayrıca öğrenci devamsızlığının sadece öğrencinin akademik başarısızlığı ile sınırlı bir sonucu olmadığı; öğrenci devamsızlığının aynı zamanda öğrencinin yaşamı boyunca birçok faktör açısından sonuçları olduğu görülmektedir.

Araştırmanın “Öğrenci devamsızlığını en aza indirmenin yolları neler olabilir? üçüncü sorusuna yönelik bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 3. Öğrenci Cevaplarına Göre Devamsızlığı Azaltabilecek Faktörlerin Dağılımı

Tema	Kod	f
Okul	Okul Tür ve Programı	6
	Okul Yönetim ve Stratejileri	4
	Sosyal Kültürel ve Sportif Faaliyetler	3
	Yönetici ve Öğretmen Tutumları	3
	Okul Akademik Beklentileri	3
	Okul Fiziki Konum ve Koşulları	2
Birey	Akran Etkileşimleri ve İlişkileri	6
	Aile Yapısı ve Tutumları	2
	Ailenin Mevcut Maddi Olanakları	2

Tablo 3 incelendiğinde; ortaöğretim öğrencilerinin cevaplarına göre devamsızlığın en az düzeye inmesini sağlayacak faktörlerin 9 kod altında toplandığı görülmektedir. Öğrencilerin devamsızlıklarını en az düzeye indireceği düşünülen 9 faktör “Okul” ve “Birey” temaları altında gruplanmaktadır. Araştırmaya dahil olan 20 öğrencinin cevaplarından hareketle oluşturulan Okul Teması altındaki 6 kodun toplam değeri f (21) iken Birey Teması altındaki kod sayısı 3 ve toplam f (10) değerindedir.

Öğrenci cevaplarından elde edilen bulgular ışığında; öğrenci devamsızlığı nedenlerinin bireysel unsurların dışında ağırlıklı olarak Okul temasındaki faktörler olduğu görülmektedir. Görülmektedir ki; öğrenci devamsızlığının öne çıkan görülür nedeni f (6) değeri ile okul tür ve program ile f (4) değeri ile okul yönetimi ve stratejileridir. Buradan hareket ile öğrencilerin kayıtlı oldukları okulların tür ve uygulanan program ile okul yönetim stratejilerinden hoşnut olmadıkları söylenebilir. Bununla birlikte öğrencilerin okul devamsızlıklarının öne çıkan başka bir nedeninin ise f (6) değeri ile akran etkileşimleri ve ilişkileri olduğu görülmektedir. Bu bulguya dayalı olarak ta ortaöğretim öğrencileri arasındaki akran etkileşimlerinin ve akranlar arasındaki sosyal ilişkilerin önemli bir devamsızlık nedeni olduğu söylenebilir.

Ortaöğretim öğrencilerinin görüşlerine göre devamsızlıkların en aza indirilmesini sağlayabileceği ifade edilen okul tür ve program, okul yönetimi ve stratejileri ile akran etkileşimleri ve ilişkileri kodlarına örnek cevapları şu şekildedir:

“Okul başka olsa. Hani spor lisesi falan. Belki başka okulda falan olurdu. Ne bileyim spor lisesinde falan.” (DÖ1, DÖ13)

“Okulda uymak zorunda olduğumuz çok fazla kural var, kurallar beni sıkıyor. Kuralların azalması gerekiyor.” (DÖ8)

“Eğlenceli etkinlikler falan. Okul daha eğlenceli olsa farklı etkinlikler yapılırsa iyi olur. Okullarda sadece ders olmasa diyorum” (DÖ11)

“Hiç değilse okul ortamı daha iyi olsa. Spor salonu kantin falan yani. Yani sadece ders yapılan bir yer olmasa herkes gider okula her gün” (DÖ15)

“Evimize uzak bir okula gidiyorum. Eve daha yakın olsa geç kalma ihtimalim azalabilir” (DÖ9)

“Dersler daha kolay ve ders süreleri daha kısa olduğunda okula daha az devamsızlık yapabileceğimi düşünüyorum Dersler daha kolay olsa yani başarılı olsam giderim.” (DÖ13)

“Öğretmen ve idareciler yani. Anlaşamıyoruz yani. Bizi anlamıyorlar gibi. Yani güzel davranmıyorlar” (DÖ14)

“İstedığımız gibi hareket edebilseniz, öğretmenlerimizle her şeyi konuşabilsek. Mesela derste sıkılınca çıkıp dışarıda otursak öğretmenlerimiz ders işlemek yerine bizimle anılarını paylaşırsa ya da biz anlatsak onlar bizi dinlese. Böyle bir ortamımız olsa hiç kaçmazdım okuldan” (DÖ18)

Araştırmaya dahil olan ortaöğretim öğrencilerine yöneltilen “Hangi şartlarda değişiklik olması halinde devamsızlık yapmayacağınızı söyleyebilirsiniz? Neden?” sorusuna verilen

yukarıdaki cevaplardan hareket ile öğrencilerin kayıtlı oldukları okul türlerine ve eğitim öğretimi uygulamalarına ve okul olanaklarına ilişkin memnuniyetsizlikleri olduğu görülmektedir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırmaya dahil olan ortaöğretim öğrencilerinin cevaplarından elde edilen bulgulardan öğrencilerin devamsızlık yapma nedenlerinin ilk sırasında öğrenci kaynaklı nedenler olduğu, bu kapsamda öğrenci sebepli devamsızlık davranışına gerekçe olarak ise sıkılma-eğlenme isteğinin gösterildiği sonucuna ulaşılmıştır. Ortaöğretim öğrencilerinin ağırlıklı olarak devamsızlık yapmalarına neden olan başka bir faktörün ise okul yönetim yaklaşımları ve okulda uygulanan programlardır. Öğrencilerin devamsızlık yapmalarına neden olan diğer faktörler ise sırasıyla; çevre, öğretmen, aile ve sağlık faktörleridir. Çevresel kaynaklı nedenler kapsamında yoğunluğun yanlış arkadaş seçimi, öğretmen kaynaklı nedenler kapsamında yoğunluğun öğretmen tutum ve tavırları, aile kaynaklı nedenler kapsamında yoğunluğun aile yapısı ve sağlık kaynaklı nedenler kapsamında yoğunluğun hastalık olduğu sonuçları elde edilmiştir.

Öğrenci devamsızlığının araştırma konusu edildiği araştırmalarda; isteksizlik, sıkılma, eğlenme isteği gibi bireysel nedenlere bağlı olarak öğrenci devamsızlıklarının gözlendiği sonucuna ulaşıldığı görülmektedir (Altınkurt, 2008; Sönmez, 2019). Bununla birlikte bireysel nedenler altında sağlık koşulları çerçevesinde devamsızlıklar gözlendiği sonucuna ulaşılan araştırmalar mevcuttur. Hoşgörür ve Polat (2015), yürüttükleri araştırmada; öğrenci devamsızlığının sebepleri arasında sağlık sorununun önemli bir yere sahip olduğunu ortaya koymaktadırlar. Benzer biçimde Öztekin (2013) ve Kula ve Yıldız (2014) çalışmalarında öğrenci devamsızlık nedenleri arasında sağlık problemleri olduğu sonucunu ortaya koymaktadırlar. Çiçek, sağlam ve Dönmez (2016), araştırmalarında, eğitim sisteminden kaynaklanan devamsızlık sebeplerini öncelikli olarak tespit etmişler ve öğrencilerin devamsızlık yapmalarının ana nedeni olarak, mevzuatla öğrencilere verilen devamsızlık gün süresi ve mesleki okulların müfredatlarının bu okullarda öğrenim gören öğrencilerin seviyesinin üzerinde olmasını işaret etmişlerdir. Bu sonuçta yürütülen araştırma sonuçları ile benzerlikler içermektedir. Bu bulgu ve sonuçlardan hareketle öğrencilerin okullarda sunulan programın yetersizliği ya da etkisizliği sebebiyle devamsızlık eğilimlerinde bir artış olduğu yönünde bir çıkarım yapılabilir.

Girgin (2016), aynı konuda yürüttüğü araştırmasında; öğrenci devamsızlığı konusunda öğrencilerin bireysel neden altında ağırlıklı olarak; resmi tatillerden önceki ve sonraki günlerde devamsızlığın fazlaca yaşandığı sonucuna ulaşmıştır. Yine aynı araştırmada öğrencilerin sevmedikleri derslerin olduğu günlerde devamsızlık yapmayı tercih ettikleri sonucu ortaya konmuştur. Bu sonuç araştırma sonucu ile benzerlik göstermekte ve sonuçları itibari ile destekler niteliktedir. Aynı araştırmada öğrencilerin devamsızlık yapma nedenleri arasında okul idaresinin tutum ve yönetsel yaklaşımları olduğu görülmektedir. Uzun ve Kemerli ise (2019) araştırmalarında öğrenci devamsızlıklarını 7 başlıkta ele almış ve değerlendirmişlerdir. Bunlar; (1) öğrenci kaynaklı nedenler, (2) aile kaynaklı nedenler, (3) öğretmen kaynaklı nedenler, (4) okul ve okul yöneticisi kaynaklı nedenler, (5) sağlık problemi kaynaklı nedenler, (6) arkadaş çevresi kaynaklı nedenler ve (7) çevresel faktör kaynaklı nedenlerdir. Tüm bu benzer sonuçlar göstermektedir ki; ortaöğretim öğrencilerinin devamsızlık yapma nedenleri aynı başlıklarda toplanmaktadır. Bu nedenler ağırlıklı biçimde “Bireysel” ve “Okul” kaynaklı olup; öğrencilerin kendilerini okulda iyi hissetmemeleri, okulda düşledikleri gibi bir ortamın olmaması, geleceğe dönük bir hedeflerinin bulunmaması, okulda işletilen kurallar ve kendilerine karşı sergilenen yönetsel tutumlardır.

Araştırmanın amacı olarak öğrenci devamsızlıklarının olası olumsuz sonuçlarına ilişkin olarak öğrenci cevaplarından elde edilen bulgular ışığında; devamsızlığın toplumsal rolleri gerçekleştirilmenin önünde bir engel oluşturacağı, bireyin geleceğine yön verebilmesinin önünde bir engel oluşturacağı, bireyin eğitim sürecinin eksik öğrenmeyle sonuçlanacağı, bireylerin olumsuz ve veya kötü alışkanlıklara yöneleceği, bireylerin öz saygı kaybı yaşayacakları, toplumsal kabul görmeme hali yaşayacakları ve bireyin üretime dahil olamayacağı sonuçlarına ulaşılmıştır. Öğrenci devamsızlıkları öğrencilerin kendilerinden beklenen akademik başarılarını, toplumsal alandaki ilişkilerini etkileyen ve aynı zamanda

bir takım adli olayların yaşanmasına etkisi olabilen bir olgudur (Railsback, 2004; Akt. Gül, Kıran ve Nasırsi, 2016, s. 926). Bu çerçevede öğrenci devamsızlık davranışının hem öğrenci üzerinde hem de topluma olumsuz sonuçlar yansıttığına ilişkin hâkim görüş söz konusudur. Devamsızlık davranışı, öğrencilerin başarıları, ilerlemeleri, eğitimlerini sürdürmeleri, iyi bir meslek edinmeleri, toplumda iyi bir mevki sahibi olmaları ve kendi öz saygılarının gelişmesine de zarar verebilecek bir alışkanlık olarak görülmektedir (De Kalb, 1999; Akt. Çiçek Sağlam ve Dönmez, 2016).

Ortaöğretim öğrencilerinde gözlenen devamsızlığın öğrenci cevaplarına bağlı olarak en aza inmesine katkı sağlayabileceği öngörülen unsurların; öğrencilerin istedikleri okul tür ve programına dahil olabilmeleri, okul yönetimi tutum ve davranışlarının arzu edilen biçimde olması, okul içerisinde daha fazla sosyal sportif ve kültürel etkinliklere yer verilmesi, okulların fiziki olanaklarının daha geniş olması, öğrenciler arasında akran etkileşimlerinin rahatsızlık doğurmayacak nitelikte ve olumlu olması, ailelerin genel tutum ve davranışlarının daha yapıcı ve maddi olanakların yüksek olması sonucuna ulaşılmıştır.

ÖNERİLER

Alanyazına katkı sağlaması umularak ve araştırma sonuçlarına bağlı olarak araştırmacılara ve uygulayıcılara ayrı ayrı olmak üzere öneriler getirilmiştir. Bu önerileri bu iki başlık altında şu şekilde sıralamak mümkündür.

Araştırmacılara Öneriler:

- Araştırma farklı kademe ve türdeki okullarda ve daha geniş evrende yinelenebilir. Böylelikle öğrenci devamsızlıklarına ilişkin kademe ve türe bağlı farklılaşma olup olmadığı sonucuna ulaşılabilir.
- Öğrenci cevaplarından hareketle elde edilen araştırma bulguları devamsızlığın öncelikli nedeni olarak “sıkılıyorum- eğlenmek istiyorum” düşüncesini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda öğrencilerin okul algısı araştırma konusu yapılması okulların nasıl yapılıp olması gerektiğine ilişkin veri sağlayabilir.
- Devamsızlığın bulunan öğrencilerin uzaktan eğitime ilişkin algılarının belirlenmesine dönük araştırmalar yürütülmelidir. Öğrenciler ile yakalanacak uzaktan eğitime ilişkin olumlu algılar fırsata dönüştürülebilir.
- Devamsızlık nedenleri arasında yer alan öğretmen ve okul yönetimi tutum ve davranışları ile yönetsel yaklaşımlar konusunda yürütülecek araştırma sonuçları öğretmen ve okul yönetimlerinin öğrenciler ile iletişimlerinde eksik kalan ve memnuniyetsizlik yaratan unsurları ortaya koyabilir ve öğretmenlik mesleğine ilişkin genel yeterlikler kapsamında değerlendirilen iletişim becerileri konusunda iyileştirmelerin önünü açabilir.

Uygulayıcılara Öneriler:

- Öğrencilerin devamsızlık yapmalarını önlemek ve devamsızlık eylemini en aza indirebilmek adına; öğrencilerin devamsızlık yapmalarına neden olarak öne sürdükleri sıkılıyorum, eğlenmek istiyorum gerekçesinden hareketle okul yapılarının iyileştirilmesi sağlanabilir ve okul günlük işleyişi sadece ders odaklı değil öğrencilerin nitelikli ve eğlenceli vakit geçirebilecekleri bir biçime dönüştürülebilir.
- Okul fiziki yapıları öğrencilerin sportif faaliyetler ile sosyal ve kültürel faaliyetler gerçekleştirebilecekleri olanaklara kavuşturulabilir. Bu sadece devamsızlıkları önlemek adına yürütülmesi gereken bir süreç değil aynı zamanda tüm öğrencilerin kendilerini gerçekleştirebilmeleri adına bir gerekliliktir.
- Okul programlarının ders ağırlıklarına göre dengeli bir şekilde dağıtılması, belli bazı günlere ders yükünün toplanmaması için programlar yeniden düzenlenebilir.
- Okul yönetici tutumlarının öğrencileri önemseyen ve onlara değer veren bir anlayış sergilemeleri için okul yöneticilerine dönük eğitsel faaliyetler planlanabilir.

- Öğrenciler arasında akran zorbalığı başta olmak üzere akran iletişim ve etkileşimlerine dönük daha etkin rehberlik ve danışma faaliyetleri yürütülebilir.
- Öğretmenlerin farklı öğretim yöntemlerini ve eğitim teknolojilerinden maksimum düzeyde yararlanmaları için hizmet içi faaliyetler düzenlenebilir.
- Ailelerin okul ve eğitim sistemi ile ilgili olumlu tutum geliştirmelerini sağlayacak ve sürece aktif biçimde katılımlarını sağlayacak aile okul etkileşim faaliyetleri düzenlenebilir.

KAYNAKÇA

- Altınkurt, Y. (2008). Öğrenci Devamsızlıklarının Nedenleri ve Devamsızlığın Akademik Başarıya Olan Etkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(20), 129-142.
- Ay, D. (2014). *Eğitim Sektörü Raporu*. Ankara: Türkiye Sınai Kalkınma Bankası.
- Başkale, H. (2016). Nitel araştırmalarda geçerlik güvenirlik ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi. *Douz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9(1), 23-28.
- Creswell, J. W. (2017). *Araştırma Deseni: Nitel, Nicel ve Karma Yöntem Yaklaşımları (3. Baskı)*. (S. B. Demir, Çev.) Ankara: Eğiten Kitap.
- Çiçek Sağlam, A. ve Dönmez, N. (2016). Meslek Liselerinde Öğrenci Devamsızlığının Nedenleri ve Olası Çözüm Yollarına İlişkin Yönetici ve Öğretmen Görüşleri. M. KOÇALI içinde, *V. Eğitim Yönetimi Forumu Tam Bildiri Kitabı*. Ankara.
- Girgin, S. (2016). *Ortaöğretim öğrencilerinin devamsızlık nedenleri (Balıkesir ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Okan Üniversitesi, İstanbul.
- Gül, S., Kıran, Ö. ve Nasırsi, H. (2016). Ortaöğretim (Lise) Öğrencilerinin Devamsızlık Nedenleri ve Yeni Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinin Öğrenci Devamsızlıkları Üzerindeki Etkileri (Atakum İlçesi Örneği). *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(44), 925-933.
- Hoşgörür, V. ve Polat, M. (2015). Ortaokul Öğrencilerinin Okula Devamsızlık Nedenleri (Söke İlçesi Örneği). *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 25-42.
- Hotoman, D. (2018). Toplumsal ve Evrensel İhtiyaçlara Göre Okulun İşgörüsünü Yeniden Tanımlamak. *YILDIZ Journal of Educational Research*, 3(1), 77-90.
- Karasar, N. (2020). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Karataş, Z. (2015). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 62-80.
- Kıymaz, M. S., & Doyumgaç, i. (2020). The Views of Turkish Language Teachers and Primary School Teachers on Teacher Guidebooks. *Journal of Curriculum and Teaching*, 9(3), 88-106.
- Kula, K. Ş. ve Yıldız, M. (2014). İlköğretim Okulu 7. Ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Devamsızlık Nedenleri İle Cinsiyet ve Sınıf Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(1), 251-266.
- Öztekin, Ö. (2013). *Lise Öğrencilerinin Devamsızlık Nedenlerinin İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Pehlivan, Z. (2006). *Resmi Genel Liselerde Öğrenci Devamsızlığı ve Buna Dönük Okul Yönetimi Politikaları (Ankara ili örneği)*. Yayınlanmış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Sönmez, A. (2019). *Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Okulu Öğrencilerinin Devamsızlık Nedenlerinin İncelenmesi (Kastamonu İli Örneği)*. Yüksek Lisans tezi. Kastamonu Üniversitesi, Kastamonu.

- Taş, U. ve Yenilmez, F. (2008). Türkiye’de Kalkınma Planları Işığında Eğitimin Kalkınmadaki Rolü ve Eğitim Yatırımlarının Geri Dönüş Oranı. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 155-186.
- Uzun, K. ve Kemerli, Ş. (2019). Ortaöğretim Öğrencilerinin Devamsızlık Nedenleri: Fethiye İlçesi Örneği. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(2), 1-19.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.